

Ліки зміцнюють тіло, а книга - душу

Біблія

№ 3 (66)

2020

(березень)

ТЕРАПЕВТ

Видається з 1 жовтня 2014 року

*Бюлетень Наукової бібліотеки
Харківського національного медичного університету*

Фотопогляд

Периоцвіти

Мій різний березень в деталях і контрастах

С. 11-12

Зміст

Харків медичний

Володимир Петрович Воробйов

С. Кравченко, Л. Скрипченко.....С. 3

Наковій бібліотеці ХНМУ — 100 років

Як студенти користувались літературою...

І. Киричок, Т. Костюкевич.....С. 4-5

Фундатори

Шлях від критики до визнання

Р. Вороніна.....С. 6-7

Літературна нота

Сказка братъев Гримм «Волк и семеро козлят»

О. Озеркина.....С. 8-10

Натхнення

Мій скрапбукінг

А. Ляшенко.....С. 11

Фотопогляд

Першоцвіти

Н. Гаєва.....С. 12

Мій різний березень в деталях і контрастах

Р. Вороніна.....С. 13

Тема на часі

Університетська бібліотека в умовах пандемії коронавірусу

І. Киричок.....С. 14

Роздуми про час

Г. Карпенко.....С. 14

Благодійність

Світ у дитячих долоньках

О. Борисова.....С. 15

Анонси подій,

Вітання з днем народження

.....С. 16

Харків медичний

Світлана Кравченко

Лариса Скрипченко

Володимир Петрович Воробйов

Вулиця Воробйова розташована в центральній частині міста і з'єднує вулиці Пушкінську і Куликівську. Названа на честь основоположника української наукової школи анатомів, заслуженого професора, академіка АН УРСР **Володимира Петровича Воробйова (1876-1937)**. Майбутній академік народився в Одесі у купецькій сім'ї. Закінчив медичний факультет Імператорського Харківського університету у 1903 р. з відзнакою та почав свою наукову діяльність на кафедрі нормальної анатомії. У 1916 р. Володимир Воробйов обраний професором Жіночого медичного інституту та у 1918 р. — професором кафедри нормальної анатомії Імператорського Харківського університету, а з 1921 р. до кінця життя очолював кафедру анатомії Харківського медичного інституту [1]. Професор Воробйов, основоположник нового напрямку в анатомічній науці, створив найбільшу анатомічну школу в Україні. У 1924 р. вчений з учнями провів бальмування тіла Володимира Леніна. За ініціативою видатного вченого на проспекті Науки (раніше Леніна) збудований морфологічний, а тепер — головний навчальний корпус ХНМУ. У 2000 р. в період проведення III Міжнародного конгресу антропологів на території нашого університету відкрито пам'ятник — бюст вченому [2]. В Харкові ім'ям Воробйова названі не тільки вулиця, а й провулок.

На кафедрі анатомії людини ХНМУ в меморіальній кімнаті є воскова фігура професора і його особисті речі. В Народному Музеї ХНМУ представлені матеріали про життя та діяльність Володимира Воробйова.

Використані джерела:

Лесовой В. Н., Перцева Ж. Н. Выдающийся советский ученый-анатом Владимир Петрович Воробьев / В. Н. Лесовой, Ж. Н. Перцева // Медицинская профессура СССР : материалы международной конференции (25 мая 2012 г.) / Российская академия медицинских наук, Научный совет по истории и философским проблемам медицины РАМН, НИИ истории медицины РАМН. — Москва, 2012. — С. 164–167.

Лупир В. М., Бобін В. В. Воробйов Володимир Петрович / В. М. Лупир, В. В. Бобін // Вчені Харківського державного медичного університету / за редакцією академіка А. Я. Циганенка. — Харьков, 2003. — С. 117.

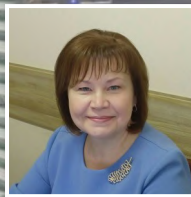
Володимир Петрович Воробйов
(1876-1937)

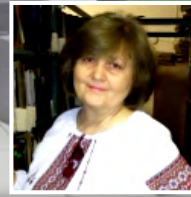
Професор В. П. Воробйов, співробітники кафедри анатомії, студентки Жіночого медичного інституту (Харківського інституту медичного товариства) на кафедрі анатомії в секційній залі

Науковій бібліотеці ХНМУ – 100 років!

Ірина Киричок

Тетяна Костюкевич

Як студенти користувались літературою...

Ще були свіжі спогади людей про Жовтневий переворот та громадянську війну, які безжальним лезом перекроїли все — починаючи з державного устрою і закінчуючи людьми, їх світоглядом та майбутньою долею. Отже, в далекому 1920 році, відповідно часу, у країні проходить реорганізація вищої освіти — класичні університети розформовувались, виокремлені факультети ставали академіями, інститутами тощо. Ця доля спіткала й Імператорський Харківський університет (ІХУ): з його складу були вилучені окремі факультети. В один медичний виш — Харківську медичну академію об'єднані медичний факультет ІХУ і Жіночий медичний інститут Харківського медичного товариства (ЖМІ ХМТ), з 1921 р. — Харківський медичний інститут (ХМІ). До речі, ІХУ на той час припинив свою діяльність і відновив її у 1932-1933 роках як Харківський державний університет — зараз Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна.

У стінах уже нової установи розпочала налагоджувати свою діяльність і бібліотека, яка сьогодні відома не тільки в Україні, але і за її межами.

Про ранні роки становлення бібліотеки відомостей не так багато, крихти інформації, знайдені в архівах, — найцінніші, і дають нам змогу порівняти наші здобутки — ким ми були і чим збагатилися.

Першим завідувачем бібліотеки інституту стає Марко Левін — на той час студент ХМІ. Окрім фондів

з об'єднаних бібліотек ЖМІ ХМТ, бібліотечки «Книжної лавки», кафедр та лабораторій ІХУ, до бібліотеки ХМІ надходить література за розверстками Наркомпроса (*скорочено від Народний Комісаріат Просвіти*). Книги ретельно переглядаються на відповідність ідеологічному змісту того часу. У наказі від 25 травня 1930 року № 92 знаходимо розпорядження «Для виключення непотрібних книг книгозбірні ХМІ призначається комісія у складі Левіна, Константинова і Романенко».

Всі ці роки держава жила в горнілі ярої класової боротьби. Були політичні помилки і перегини. Разом з країною все це переживали і наш виш разом з бібліотекою. Так, у першій половині 1930-х років при реорганізації Медико-педологічного інституту (МПІ) частину фонду було передано до нашої бібліотеки. Але при перевірці виявилось, що серед цієї літератури є книжки, заборонені для використання Миськлітом. Тому керівництвом було припинено перенесення книжок з бібліотеки МПІ, створено комісію зі співробітників ХМІ, яким запропоновано отримати останні списки Миськліту на вилучення літератури та вилучити «шкідливу літературу» (наказ ХМІ від 13 вересня 1934 р. № 114). А далі була створена ще одна комісія, яка переглядала всю літературу в бібліотеках ХМІ та на Робітфаці щодо вилучення «ідеологічно не дотриманої» (Розпорядження ХМІ від 23 вересня 1934 р. № 6/19).

На діяльності бібліотеки, як у дзеркалі, відображається життя інституту та країни, особливо в роки кардинальних змін. Помінявся й склад студентів. На зміну вихідцям з заможних родин прийшли вчитися з робітничо-селянських — майбутні студенти, які бувало й грамоти не знали. При ХМІ відкриваються вечірні підготовчі курси, де професура навчає і готує їх до вступу. Згодом підготовчі курси реорганізовано у IV курс вечірнього робітфаку. У зв'язку з цим бібліотеці доручено закупити такі книжки, як геометрія, алгебра, українська мова, історія України, біологія, зоологія.

Навчальному процесу приділяється особлива увага. Знаходимо серед розпоряджень директора ХМІ Д.С. Ловлі за 20 червня 1930 року наступне: «Вивчити стан бібліотеки та забезпечити до навчального року підручниками... Перевірити готовність бібліотеки до початку учбового року...».

На початку діяльності бібліотеки за користування книгами стягувалася невелика платня. А вже за наказом ХМІ від 21 серпня 1930 року № 132 читаємо: «В зв'язку з тим, що з нового навчального року з 1/IX ц.р. книгозбірня ХМІ постачатиме підручники для студентства, платня за користування книжками із книгозбірні ХМІ скасовується, але за несвоєчасне повернення книжок накладається штраф в розмірі 3 коп. за добу на студента і 8 коп. на добу для викладачів».

Наша теперішня бібліотека давно вже не застосовує такі «методи боротьби» з читацькою заборгованістю. Постійно відбувається діалог з користувачем, і лише згідно Правил користування бібліотекою тимчасово не видає літературу до повернення або перереєстрації вже взятих додому книжок.

Безумовно, тоді навчальної літератури на кожного студента не вистачало (власно, як і сьогодні), тому наказом по ХМІ від 1 жовтня 1930 року № 155 «...пропонується всім студентам повертати своєчасно книжки до книгозбірні після закінчення занять певної дисципліни. Затримка книжок зриває всю систему побригадного забезпечення студентів книжками через те, що інші групи залишаються без книжок. Виконання цього наказу покладається на відповідальність старостів груп. Зав. книгозбірні пропонується припинити видачу книжок тим бригадам, які не повертають їх своєчасно... Студентам, які не повернули книжок перед літньою перервою, бібліотека книжок не видаватиме. Книжки видаватимуться, як в минулому році — бригадирам за завіреними списками...».

Керівництво університету завжди дбає про ефективне використання бібліотечного фонду, навіть у ті часи в інституті намагалися запобігати заборгованості читачів перед бібліотекою задля раціо-

нального інформаційного забезпечення освітнього процесу через розпорядження та накази, серед яких: *«Категорично пропонується студентам всіх курсів повернути перед відпусткою всі книжки, що вони їх одержали із книгозбірні ХМІ, на бригади, так і на документи...»*. Якщо студенти, що не отримували стипендії, не повертали книжок до бібліотеки на літні канікули після весняного семестру, їх позбавляли права восени користуватися книжками до погашення заборгованості. Навіть студентам, які отримували стипендії, але вчасно не повертали книжок, не видавали стипендії за липень без надання довідки з бібліотеки про повернення книжок. У справі своєчасного повернення підручників до книгозбірні дирекція ХМІ залучала профком інституту до роботи з такими користувачами бібліотеки. Наприклад, серед наказів знаходимо згадку про заходи щодо одного з недисциплінованих студентів: *«...Студенту В... (2 семестр лік. проф. ф-ту) оголосити сувору догану за свідоме порушення правил, що встановлено для користування книжками з книгозбірні та за образу співробітників книгозбірні. Просити профком взяти певних заходів, аби студенти в разі вимог книгозбірні своєчасно повертали книжки. (Рапорт зав. книгозбірнею з резолюцією пом. директора учбової частини)»*.

Отже, інформаційне забезпечення навчального процесу за будь-яких часів у пріоритеті керівництва нашого вишу. До речі, навіть у воєнні роки, з поверненням з евакуації ХМІ одразу після визволення Харкова у 1943 році вже наприкінці цього ж року роз-

почалось обслуговування студентів навчальною літературою. І це незважаючи на те, що практично більшість бібліотечного фонду було знищено під час нацистської окупації міста у 1941-1943 роках...

З часом гуманізація освіти змінює взаємовідносини в академічному середовищі на більш демократичні, студентоорієнтовані, але й вимагає від кожного учасника освітнього процесу відповідальності та самоорганізованості. Навіть на сучасному етапі проблема забезпечення студентів навчальною літературою існує, і не тільки в нашому виші. Жодна вузівська бібліотека не в змозі забезпечити кожного студента друкованими підручниками чи посібниками за всіма дисциплінами. А в нашому виші тепер навчається понад 8 тисяч осіб!

Але сьогодні користування бібліотекою нашого університету для будь-якого користувача є безкоштовним. І студент, і викладач, і лікар отримує вільний доступ до традиційних та електронних ресурсів: з деякими документами працюють у читальних залах, більшість навчальної літератури видається додому, сайт бібліотеки та інформація на сторінках у соціальних мережах доступні кожному в режимі 24/7.

Ми відмовились від видачі обмеженої кількості підручників на групи (раніше були бригади), обов'язкових довідок про повернену літературу для кафедр з тієї чи іншої дисципліни, що спричиняло великі черги студентів та витрати їх часу. Задля збереження навчального фонду залишилось лише обов'язкове повернення літератури до бібліотеки на час літніх канікул. Ми завжди налаштовані на взаєморозуміння з користувачами, максимальне забезпечення їх інформаційними джерелами й разом підтримуємо дбайливе ставлення до бібліотечного фонду нашої alma mater.

Кімната відпочинку в студентському гуртожитку (20-30-ті рр. XX ст.)

Регіна Вороніна

Млях від критики до визнання (до 175-річчя видатного математика Георга Кантора)

«Сутність математики — в її свободі»

Георг Кантор

Ще з часів усвідомленого буття людство часто стало замислюватись над теорією нескінченності, як у фізичному вимірі, так й у філософському. У праці античного філософа і поета Лукреція Карра «Про природу речей» йшла мова про нескінченність Всесвіту. У наш час підтверджено, що вона має кінець, але немає межі. Цікаво, певна ж річ. Але ж хтось дійшов таких висновків, так? Цьому ми завдячуємо одному математику німецько-російського походження — Георгу Фердинанду Людвігу Філіпу Кантору. Саме він створив теорію множин та ввів поняття трансфінітних чисел, нескінченно великих, але які відрізняються одне від одного. Ще Г. Кантор дав визначення поняттю порядковим і кардинальним числам і створив їх арифметику.

Автор теорії множин народився 3 березня 1845 року у Санкт-Петербурзі. Батьки Георга були сильними особистостями, і кожен з них помітно вплинув на сина: від батька успадкував цілеспрямованість і наполегливість у досягненні своєї мети, а ще широку гуманітарну освіту, від матері — інтерес до культурно-релігійних питань суспільства. Коли перед Георгом постав вибір майбутньої професії, він з тією величезною силою духу у власних переконаннях обрав спеціальність математика, незва-

жаючи на поради батька стати інженером. Цьому сприяли неабиякі математичні таланти, виявлені у хлопця ще з 15-річного віку.

Навчаючись у Вищій технічній школі Цюріху у період з 1860 по 1863 рр., Георг Кантор посилено вивчав математику, фізику і філософію у колі таких же молодих однодумців, які стануть у подальшому досить успішними вченими. В першу чергу інтерес математика був спрямований на теорію чисел, чому і була присвячена його дисертація «Про невизначені рівняння другого ступеня» 1867 р. Ряд наступних 10 робіт, не в останню чергу «Про перетворення тернарних квадратичних форм», дали вченому можливість і право викладати в університеті в Галле на посаді приват-доцента. За порадою Генріха Едуарда Гейне, колеги в Галле, котрий із захопленням висловлювався про його математичні таланти, Кантор розпочав дослідження теорії тригонометричних рядів, що дозволило розширити поняття про дійсні числа взагалі. Спираючись на думку Бернхарда Рімана про функцію та її комплексну змінність, вчений довів, що її можна представити тільки одним способом — тригонометричними рядами. Результатом цього умовиводу став початок над роботою всього життя Георга

Георг Фердинанд Людвіг Філіп Кантор
(1845-1918)

Кантора — теорією множин і концепцією трансфінітних чисел. Ідея цієї теорії зародилась у багаторічній переписці вченого з його однодумцем Річардом Дедекіндом. Кантор довів, що множини усіх алгебраїчних чисел містять стільки ж елементів, стільки множини усіх цілих, а трансцендентні числа (що не є алгебраїчними) представлені як підмножини ірраціональних чисел, тому їх кількість більша, аніж цілих чисел, і повинна розглядатися як інфінітивна (1873 р.). Противником теорії множин став Л. Кронекер, запевняючи, що у математиці місце тільки цілим числам!

Теорія Кантора стала зовсім новим предметом досліджень, що стосувались математики нескінченного. Тому розробки вченим нових методів постановки питань, що обумовлювали безперервність і нескінченність, додали його дослідженням неоднозначних характер. Рішенням цього конфлікту стало звернення до стародавньої філософії та основам релігієзнавства. Так у світ вийшла його робота «Основи загальної теорії множин» 1883 р., де автор об'єднав свою концепцією з метафізику Платона.

Побічним напрямком дослідницької діяльності Георга Кантора став інтерес до історико-літературної проблеми Шекспір-Бекон у 1884 році. Вважається, що спосіб відволіктись від довготривалого періоду наукового обґрунтування теорії множин запропонувала сестра вченого Софія. Провівши низку порівнянь літературних творів, Кантор дійшов висновку, що автором шекспірівських п'єс і віршів був Френсіс Бекон. А ще його багаторічна інтенсивна робота над цією проблематикою стала результатом створення особистої колекції цінних книг.

Окрім цього слід згадати науково-організаційний хист вченого. Георг Кантор був одним із засновників Німецького математичного товариства та його першим головою, а за час його керівництва було видано два тома «Jahresbericht der Deutschen Mathematiker-Vereinigung» («Щорічний звіт Німецької асоціації математиків»). Він мав грандіозний мрійливий план об'єднати представників світової математичної спільноти у єдину міжнародну організацію, однак планам не судилося здійснитися. Георг Кантор зробив величезний особистий вклад у підготовку і проведення першого Міжнародного конгресу математиків у Цюриху в 1897 році.

Протягом 1895-1897 рр. математик повністю сформував своє

уявлення про безперервність і нескінченність, включно з поняттям про нескінченні порядкові й кардинальні числа, що стали основою його відомої роботи «Вклад у створення теорії трансфінітивних чисел» 1915 року – опис концепції, яка продемонструвала, що нескінченні множини можуть бути поставлені у взаємно однозначну відповідність з однією з її підмножин. Вчений ввів поняття алеф-нуль, позначивши так трансфінітивні множини за порядком. Ще він розвив арифметику трансфінітивних чисел, яка була аналогічна кінцевій арифметиці. Таким чином, він збагатив поняття нескінченності та підвів до проблеми гіпотези про континуум, що стало предметом дослідження багатьох математиків ХХ століття.

Через напружений графік Георга Кантора у науково-дослідній, викладацькій та громадській діяльності, а ще особисті переживання через неприйняття його наукових суджень і втрату сина, у нього почались і неодноразово повторювались напади нервової хвороби. Через це йому довелося подати у відставку і скласти свої обов'язки професора університету в Галле у 1913 р.

На початку ХХ століття у вченого склалося враження, що його ідеї у Німеччині вже втратили інтерес. До того ж погіршилось і його фінансове становище. Тому він намагався отримати місце професора в одному із університетів Великобританії, інколи навіть виникали розмови у сімейному колі про переїзд до Сполучених Штатів Америки. Проте напади нервової хвороби почастишали. Тож Г. Кантор не міг полишити стін психіатричної лікарні, де помер 6 січня 1918 р.

На межі ХІХ–ХХ століть дослідження Георга Кантора було повністю визнані науковою спільнотою як основи для теорії функцій, аналізу і топології. Його книги стали поштовхом для подальшого

розвитку інтуїтивістських і формалістичних шкіл логічних основ математики. Саме підхід вченого змінив систему викладання, а його ім'я часто асоціюють з обличчям «нової математики».

Cantor with his wife, Vally, about 1880.
In the possession of Egbert Schneider.

Георг Кантор з дружиною Валлі Гутман

Georg Cantor

Використані джерела:

1. Богомолов С. А. Актуальная бесконечность [Электронный ресурс] : Зенон Элейский, Ис. Ньютон, Г. Кантор / С. А. Богомолов. – Москва : Государственное технико-теоретическое издательство, 1934. – С. 80. – Режим доступа : https://imwerden.de/pdf/bogomolov_aktualnaya_beskonechnost_1934_text.pdf
2. Гарбусенко К. А. Философские основания теорий множеств Георга Кантора и Петра Вopenко [Электронный ресурс] / К. А. Гарбусенко // Вестник Томского государственного университета. – 2010. – №339. – С. 32-35. – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/filosofskie-osnovaniya-teoriy-mnozhestv-georga-kantora-i-petra-vopenka/viewer>
3. Гарин И. И. Георг Кантор [Электронный ресурс] / Гарин И. И. – Режим доступа : http://www.litsovet.ru/index.php/material.read?material_id=577765
4. Даубен Дж. У. Георг Кантор и рождение теории трансфинитных множеств [Электронный ресурс] / Джозеф У. Даубен // Scientific American. – 1983. – №8. – С. 76-86. – Режим доступа : <http://www.ega-math.narod.ru/Singh/Cantor.htm>
5. Михайлова Н. В. Теория бесконечных множеств Кантора в контексте генезиса философии математики [Электронный ресурс] / Н. В. Михайлова // Математические структуры и моделирование. – 2015. – №4(36). – С. 40-48. – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/teoriya-beskonechnyh-mnozhestv-kantora-v-kontekste-genezisa-filosofii-matematiki>

Ольга Озеркина

Сказка братьев Гримм «Волк и семеро козлят»

Большинство из нас, раз и навсегда попрощавшись с детством, увы, утратило способность воспринимать происходящее вокруг как волшебство. Но никому не придет в голову оспаривать исключительной роли сказки в формировании личности ребенка. Сказка и есть той отправной точкой, с которой маленький человечек начинает знакомство с несметными богатствами мировой литературы. Она бережно разворачивает перед малышом страницы заманчивого и пугающего мира, в котором тому предстоит жить. Особое же воздействие на юного читателя сказка оказывает в случае, когда за ее литературное оформление берется рука талантливого филолога.

В конце XVIII — первой половине XIX вв. во многих странах Европы заметно усиливается интерес к изучению национальных истоков: истории, традиций, фольклора. Германия не стала исключением. Братья Якоб и Вильгельм Гримм, выпускники юридического факультета Марбургского университета, посвятили свою жизнь изучению немецкой словесности и многого достигли на этом поприще. Они стали основоположниками научной германистики, создателями первого словаря немецкого языка. Одновременно с научно-исследовательской деятельностью, братья Гримм увлеченно занимались собиранием и литературной обработкой фольклорных памятников немецкого

народа. Результатом их совместных усилий стал первый сборник, «Детские и семейные сказки», включивший в себя 49 жемчужин народной фантазии. Всего же в свет вышло семь прижизненных великолепно иллюстрированных изданий сказок.

В первый сборник братьев Гримм вошла и всем известная сказка «Волк и семеро козлят». По ее ходу, козлята, оставшиеся дома без присмотра мамы-козы, впускают на порог коварного волка и становятся его обедом. С точки зрения современной педагогики идея сказки очевидна. На ее примере малыши усваивают основы бытовой безопасности. Но разве только это обеспечило сказке такую огромную популярность? У этой простенькой, на первый взгляд истории, как и у многих народных сказок «для детей», смысловая нагрузка гораздо фундаментальней, чем кажется.

Так сложилось, что у разных народов отношение к такому животному, как коза, неоднозначное. С древних времен коза является символом плодородия. Без ее прямого участия не обходился праздник Коляды, она в виде козлиной личины — обязательный персонаж славянской Масленицы. Но козёл в народном воображении отождествляет также нечистую силу и взаимоотношения с ней, поэтому в украинских селах в хлеву при коровах держали козла, чтобы тот охранял их молоко от ведьминых посягательств.

В белорусском и польском песенном фольклоре встречается тема ухаживаний волка за козой, завершающиеся ее съедением, что обычно символизирует жениха, заполучившего невесту. Чем-то этот сюжет пересекается с событиями в сказке, только жертвой в ней становится не коза, а ее потомство. Но здесь уже фольклористы видят иной смысл. Козленок-ягненок-агнец в древних языческих культах был жертвенным животным, приносимым в пищу богам и силам природы, откуда и пошло всем известное изречение «козел отпущения». Волками же в народе частенько называли похитителей домашнего скота. Волк, враг племени, покусился на предназначенное богам и должен быть наказан. Коза-хранительница, вспарывая рогами брюхо спящему волку, спасает священную жертву и наказывает злодея за посягательство на чужое.

Древний сюжет, отразившийся в немецком фольклоре, нашел живой отклик у многих читателей, что привело к прямому заимствованию другими европейскими собирателями сказок. В украинской фольклористике, к примеру, существует четыре варианта сказки «Волк и семеро козлят».

Современные сказочники, кинематографисты и мультипликаторы, тоже не остались в стороне и подарили миру свои собственные интерпретации всеми любимой сказки.

Фильм-сказка Элизабеты Бостан «Мама»

Единственный художественный фильм по мотивам сказки появился в 1976 году. Над созданием музыкальной сказки «Мама» потрудились работники киностудий трех стран: СССР, Румынии и Франции. Для киносъемок пригласили известного румынского кинорежиссера Элизабету Бостан, создательницу 50 документальных и художественных кинокартин и «самого главного знатока детских душ в режиссуре для детей». Как раз к началу работы над фильмом на советских киноэкранах с успехом прошли две ее музыкальные киноленты о приключениях девочки Вероники.

Не случайно на ведущие роли в фильме были выбраны и популярные советские кинозвезды Людмила Гурченко (коза Маша) и Михаил Боярский (волк), ведь помимо актерской игры от артистов требовалось еще и умение петь и танцевать! Михаил Боярский в синтетическом облегающем трико и на каблуках высотой в четырнадцать сантиметров, «в которых ходить-то было сложно, не то что плясать», в тяжелом парике, боевом гриме поражает поистине животной грацией и нечеловеческим обаянием. Людмиле Гурченко на съемках довелось пережить одно из самых мучительных испытаний в своей

жизни. Дело в том, что во время съемок сцены на катке на артистку на полной скорости налетел Олег Попов, исполнявший роль медведя, и нога Гурченко оказалась раздробленной. Год лечения и реабилитации — и вот уже Людмила Марковна с загипсованной ногой продолжает съемки, ведь только ее Элизабета Бостан видит в роли мамы-козы. Людмилой Гурченко в фильме был воплощен собирательный образ женщины-матери, ее нежность, самоотверженность, мягкость и ... непреклонность.

Всеми любимого комика Савелия Крамарова на роль волчонка назначили «сверху», чем он был крайне недоволен, а характерный актер Евгений Герчаков, сыграв в фильме уморительного барана, рисковал остаться в этом амплуа на всю жизнь.

Съемки начались в СССР на киностудии «Мосфильм», где были

отсняты все интерьерные сцены, а затем работа продолжилась на румынской киностудии «Буфтя». Французские коллеги записывали музыку к фильму и обрабатывали пленку. Было отснято три языковых версии киномюзикла, к каждой из которых актеры отдельно разучивали текст и артикуляцию, причем, по воспоминаниям М. Боярского, советская версия оказалась самой слабой, так как из-за недостатка времени была менее проработанной. Ведь, в расчете на международный успех фильма приоритет был отдан англоязычной версии. Но, как и предвидел Михаил Боярский, нашего ответа Голливуду не получилось, фильм не смог стать достойным конкурентом западным мюзиклам: «Я видел зарубежные мюзиклы — наш недотягивал. В «Маме» на восприятие давит замкнутое пространство, однообразие природы и отсутствие движения камеры». Тем не менее, картина, а точнее ее англоязычный вариант, получила огромную популярность в Норвегии, по многочисленным просьбам телезрителей киномюзикл сделали обязательным для ежегодного показа по национальному телевидению 31 января.

В 1977 году музыкальная киносказка «Мама» была награждена специальным призом жюри «Серебряный кубок» на XXIX международном кинофестивале для детей и юношества в Венеции и в дальнейшем стала любимой

Музыка Жерара Буржоа и Темистокле Попа к фильму «Мама»

Французская часть съемочной группы сосредоточилась на музыкальном оформлении картины и звуковом монтаже. Так как фильм снимался в расчете на успех не только у отечественного зрителя, всем актерам пришлось разучивать реплики и тексты песен в трех вариантах: на русском, румынском и английском языках. Михаил Боярский, вспоминая об этом, не смог сдержать эмоций: «Это была адская работа. Мы по ночам сидели с Люсей Гурченко и учили какую-то абракадабру, ничего не понимая. Нас потом переозвучивали иностранные актеры, но артикуляцию надо было точно соблюдать. На английском выть было попроще, а румыны нахреначили такое либретто, что мы за голову хватались». В иностранных версиях голоса всех актеров были переозвучены.

Так вышло, что авторами музыки к кинофильму «Мама» оказались сразу двое композиторов. Румынский композитор и музыкант Темистокле Попа стал известен советскому слушателю благодаря работе над музыкой к советско-румынскому фильму-ревью «Песни моря» (1970). Многим тогда полюбилась проникновенная песня «От зари до зари», исполненная румынским певцом Даном Спэтару. Вместе с поэтом Юрием Энтином Темистокле Попа написал все требуемые композиции, но тут французская часть съемочной группы поставила условие: 50 процентов всей музыки в фильме должны быть написаны их сооте-

чественником, автором лирических песен, Жераром Буржоа. Именно в соавторстве с ним Юрий Энтин создал ключевую композицию фильма — песню «Мама» и хулиганский манифест «Волки-бьяки», с которым Серый Волк и его свита появляются на экране. Музыка уже была готова и перед поэтом встала непростая задача сочинить для нее текст. Дело в том, что песни западных авторов не так привязаны к рифме, как это принято у нас и музыка Буржоа решительно не рифмовалась. Слова «Серый волк невинен, как дитя, серый волк напрасно оклеветан кем-то» не устраивали отечественных редакторов, и Юрию Энтину пришлось долго доказывать свою правоту. И делать выводы: «Какой ужас — писать стихи на готовую музыку!». Отличается и подход к музыкальному оформлению различных вариантов фильма. В англоязычной версии оно ближе к рок-стилю, а песня мамы-Козы в исполнении румынской певицы насыщена блюзовыми интонациями.

После выхода фильма трогательная композиция «Мама» в исполнении Людмилы Гурченко для отечественной детворы стала настоящим гимном самому близкому и родному человеку. Но песня полюбилась и за пределами страны. Благодаря регулярным трансляциям фильма на норвежском национальном телевидении, она стала близка и скандинавским зрителям. В 1996 году популярная в Норвегии рок-группа «Poor Rich

Ones» записала» кавер-версию песни «Мама», подарив ей таким образом еще одну жизнь.

Прослушать песню «Мама» в исполнении Людмилы Гурченко и Михаила Боярского:

Прослушать композицию «Мимту» в исполнении норвежской группы «Poor Rich Ones»:

Использованные источники:

Гримм Я. Волк и семеро козлят // Сказки / Я. Гримм, В. К. Гримм. — Ташкент : Юлдузча, 1987. — С. 22 — 24.

Карпов А. Козлята и волк [Электронный ресурс] / А. Карпов. — Режим доступа : <http://culturolog.ru/content/view/78/7/>

Мама (фильм, 1976) [Электронный ресурс]. — Режим доступа : [https://ru.wikipedia.org/wiki/Мама_\(фильм,_1976\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Мама_(фильм,_1976))

Назаренко Е. Волк и семеро козлят : второе рождение [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <https://www.live-and-learn.ru/catalog/article/volk-i-semero-kozlyat-vtoroe-rozhdenie/>

Фролов Г. Как снимали музыкальный фильм «Мама» / Г. Фролов [Электронный ресурс]. — Режим доступа : http://www.spletnik.ru/blogs/pro_kino/88688_mama-lyubimeyshiy-film-detstva

Шушарин И. Рок-волк из соцблока [Электронный ресурс] / И. Шушарин. — Режим доступа : <https://history1.ru/film-mama>

Анна Ляшенко

Мій скрапбукінг (До Міжнародного дня скрапбукінгу)

Не знаєте як оформити сімейні альбоми, упорядкувати фотокартки? А може бажаєте власноруч зробити вітальну листівку і ще не знайомі з кардмейкінгом?

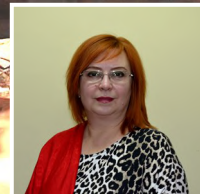
Щороку 4 березня любителі творчості відзначають Міжнародний день скрапбукінгу. Його основною ідеєю є збереження важливих дрібниць на тривалий термін. Слово складається з двох частин *scrap* — вирізка та *book* — книга, що дослівно — книга з вирізок. З аналогією кардмейкінг (*card* — листівка, *make* — робити) — мистецтво виготовлення вітальних листівок своїми руками.

З чого ж починався скрапбукінг? Перші спроби збирання пам'ятних речей, цитат, віршів та оформлення їх в альбоми згадуються ще в 1598 році. В Німеччині та Англії дуже популярним було ведення особистих щоденників, що доповнювались різноманітними вирізками з газет, та книжок. Наприкінці 18 століття, після появи кольорового друку, стало модним колекціонувати яскраві глянцевої картинки та вирізки з журналів. Згодом це заняття стало дуже популярним та в 1830 році отримало свою сучасну назву — скрапбукінг. Кардмейкінг, як напрям у мистецтві, виник нещодавно,

але створенням листівок займалися ще у Стародавньому Китаї. В наші дні цей вид творчості став дуже поширеними, особливо в США. Різноманіття стилів, матеріалів та ресурсів дозволяє кожному знайти для себе щось цікаве та розвинути креативне мислення. Існує і так званий «цифровий скрапбукінг» — для оформлення та прикрас фотографій застосовується графічний редактор з безліччю різних можливостей.

Особисто для мене скрапбукінг став улюбленим хобі та можливістю порадувати своїх близьких та друзів чудовими подарунками.

Наталія Гаєва

Першоцвіти

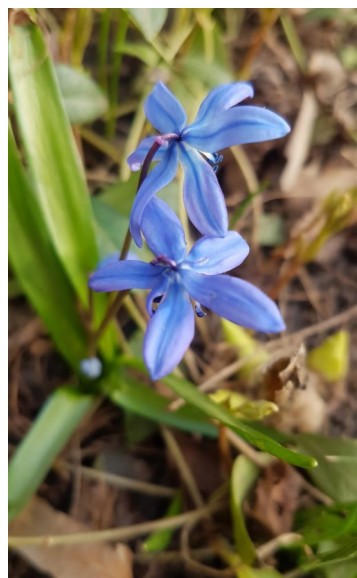
*Найпрекрасніша пора року — Весна
Пташко! Будь рада теплу і весні...
Олександр Олесь*

Найочікуваніша і така несподівана! Дійсно, весна — найпрекрасніша пора року! Тепла, лагідна зима-2020 привела за собою ранню весняну пору. Не було талих снігів, не бриніли струмочки і не дзвеніли краплі з бурюлок... Чи сумую я за всім цим? І так, і ні...

Є речі, невеличкі за розміром, але такі яскраві, такі сонячні — вони несуть стільки радості й гарного настрою, тож най його той сум!

Це першоцвіти! У холодні зими ці квіти виглядають крізь снігові проталини при першій ліпшій погоді. Буває таке наприкінці березня, а той і у квітні. Але не цього року...

8 березня, Міжнародний жіночий день у фотороботах з двору на одній з центральних вулиць нашого міста.

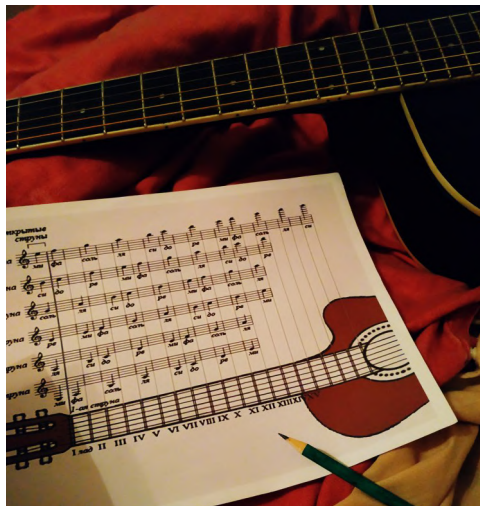
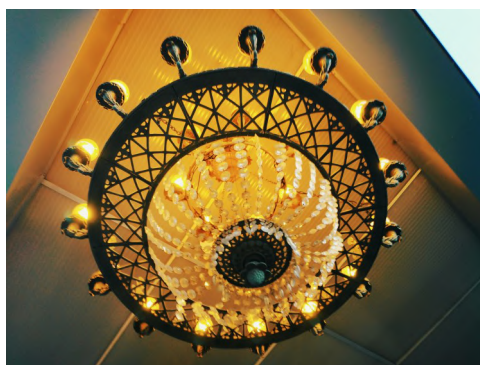

Регіна Вороніна

Мій різний березень в деталях і контрастах

Весна — це перші квіти серед минулорічного пожовклого листя, спів пташок де-не-де та й мінлива погода, яка змінюється майже кожену хвилину сонечком, дощем чи навіть снігом. Безумовно, все це налаштовує на весняний настрій, проте для мене більше уваги привертають деталі першого місяця весни. Найчастіше такі дні не схожі один на одного, ніякий березень мого життя не повторювався. А цьогорічний перший місяць весни я наврядчи зможу забути... Він сповнив багаж моїх вражень і спогадів на максимум! Я змогла ще раз відкрити для себе рідне місто — знаходила нові елементи стріт-арту, частіше зупинялася, щоб розгледіти деталі інтер'єру деяких місцин, більше стала приділяти увагу навколишньому середовищу і спостерігала як під впливом синоптичних явищ природа змінювалась! Тому контраст — моє буття у березні, чому я дуже тішусь.

УНІВЕРСИТЕТСЬКА БІБЛІОТЕКА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ

Сьогодні увесь світ поглинула пандемія коронавірусу (COVID-19), що вперше був виявлений у кінці грудня 2019 року першими випадками пневмонії невідомого походження у мешканців міста Ухань (Китай), пов'язаних з місцевим ринком тварин та морепродуктів. 11 березня 2020 ВООЗ оголосила, що спалах набув характеру пандемії, а 13 березня — що її центром стала Європа.

Не оминула пандемія і нашу країну — перший випадок було зафіксовано 3 березня у Чернівецькій області. В Україні введено надзвичайну ситуацію і застосування запобіжних карантинних обмежень до 24 квітня 2020 року для усіх підприємств, організацій, юридичних і фізичних осіб, окрім продовольчих магазинів, аптек і банків. В Харківському національному медичному університеті з 12 березня освітній процес переведено на дистанційну форму.

Університетська бібліотека, швидко реагуючи на ситуацію, оперативно перебудувала свою роботу на дистанційну як

для співробітників бібліотеки, так і для користувачів, розширив довідково-інформаційне обслуговування. Налагодив віддалений доступ до е-каталогу Наукової бібліотеки ХНМУ, баз даних, Репозитарія ХНМУ, бібліотекарі з домівок продовжують наповнювати онлайн-ресурси новою інформацією, здійснювати ретроввод фонду, приєднувати надіслані навчальні та наукові матеріали тощо. З метою організації злагодженої роботи, швидкого реагування на ситуацію задіяна раніше створена група НБ ХНМУ у Viber, що об'єднує усіх її працівників, керівництво бібліотеки постійно проводить skype-наради.

На період карантину для користувачів створено додаткові ресурси онлайн-зв'язку: Google-форма замовлення для дистанційного визначення УДК та авторського знаку до наукових праць, онлайн-замовлення перевірки текстових документів на оригінальність, група у Viber для консультацій з широкого кола питань, що стосуються дослідження, навчання та

викладання — консультування щодо пошуку джерел наукової та освітньої інформації, користування різноманітними БД, інформаційно-пошуковими системами, наукометричними інструментами, референс-менеджерами, питань публікаційної активності, наявності статей у базах даних Scopus та Web of Science, створення та актуалізація персональних профілів в наукометричних базах даних і системах ідентифікації авторів (Google Scholar, ORCID, Publons, ResearchGate) та багато іншого. Інформація поширена на сайтах ХНМУ та Наукової бібліотеки, а також на її сторінках у соціальних мережах.

Отже, головне завдання бібліотеки — завжди бути на зв'язку з користувачем, надавати дієву допомогу в освітньому та науково-дослідному процесах університету, допомогти в організації інтелектуального дозвілля. Саме таку роботу проводить Наукова бібліотека ХНМУ!

Ірина Киричок

РОЗДУМИ ПРО ЧАС

Що таке час? Споконвіку люди мріяли виміряти час — і підпорядкувати його собі. Кожен робить це по-своєму, хтось намагається обігнати час, а хтось, навпаки, зупинити. Для кожного час тече з різною швидкістю: хтось закреслює клітинки на календарі, а хтось навіть не знає, що таке рік, місяць або тиждень. Всьому свій час. Минуле пішло, майбутнє ще не прийшло, а сьогодні ми розмовляємо про час.

Серед тих, хто цікавиться філософією та розмислює над сенсом життя, існує думка, яка може дуже здивувати: час — це загрозливий величезний хаос, і доки людина не навчиться його приборкувати, вона відчуватиме себе надзвичайно нещасливою. Ось тією самою піщинкою в океані, а не гордовитим володарем буття.

Парадоксально звучить. Але якщо вдуматися, то факт: коли ми метушливо кидаємося займатися різними справами і скаржимося, що «не вистачає часу» ми,

в цілому, щасливі. Однак, як тільки часу стає надлишково багато й хвилини та години нескінченно тягнуться, то люди миттєво переходять до іншої термінології — «як вбити час?». Ось це дієслово «вбити в повній мірі відображає наш глибинний підсвідомий страх перед ЧАСОМ.

Цей страх сам по собі нерідко провокує погані настрої і, навіть, депресію. На початку, здавалося б, настільки довгоочікуваного відпочинку після праведних праць дуже часто спостерігається цей ефект: люди абсолютно розчавлені тією кількістю часу, яку вони отримують у вільне розпорядження.

Що з цим робити? Продовжувати приборкувати час! Яким чином? Немає кращого способу, ніж регламентація розпорядку дня. Навіть, якщо ви сидите вдома, і нікуди не виходите. Абсолютно необхідно вибудовувати самому собі план занять. Бажано по пунктах. І навіть, можливо, по годинах. Вільний графік, —

«я зроблю це, якщо захочеться» або «ну не сьогодні, так завтра», — дуже хитрий. Він швидко вихолощує сили і виснажує емоції. Проте чітко розписаний план буде давати обов'язкове задоволення, як тільки всередині самого себе, або прямо на папері, ви поставите галочку «зроблено». Так влаштований наш мозок і наші почуття. Ми приборкуємо час, розставляючи по дорозі «мітки-вчинки», перетворюючи їх в деякий відчутний результат прожитого дня, місяця, року. Чим більше пунктів, тим більше ми задоволені собою. Навіть якщо вчинки зовсім маленькі чи побутові: помити ванну, поскладати книги, вивчити нові танцювальні па, прочитати дві глави книги, повторити з дитиною таблицю множення, і так далі та ін. Зараз цей принцип як ніколи актуальний. Але скористатися ним можна завжди. Як тільки виникне тяжка думка: «як же вбити час».

Ганна Карпенко

Благодійність

Оксана Борисова

Світ у дитячих долоньках

Доброта — якість, надлишок якої не шкодить.
Д. Голсуорсі

Початок 2020 року в роботі благодійного проекту «Світ у дитячих долоньках», як завжди, розпочався з цікавих та кольорових ідей для дітей та батьків. Разом із співробітниками Наукової бібліотеки ХНМУ малечу онкологічного відділення 1 ОДКЛ м. Харкова протягом трьох перших місяців цього року відвідували студенти двох вишів — Харківського національного медичного університету Віталія Шевелюк та Олег Директоренко, а також Національного фармацевтичного університету Яна Левченко та Лілія Медведєва.

Зусиллями співробітників Наукової бібліотеки ХНМУ та завдяки нашим постійним партнерам, серед яких Олена Володимирівна Марковська, Антон Сергійович Шапкін, Ольга Вікторівна Шаповалова, викладачі й студенти ХНМУ

та НФаУ, діткам збирали набори для творчості. Волонтери ретельно готувалися до кожної зустрічі з дітьми, підбирали цікаві, але посильні завдання та всі разом їх виконували. Це були й зимові ведмедики з кольорового паперу, і аплікація на тему «Весняні квіти для...», і виготовлення квіткового магніта-топіарія...

В результаті у кожної дитини своя, не схожа на інші, саморобка, своє бачення матеріалів та їх розташування на виробі... Але спільним під час кожної зустрічі завжди був радісний настрій, яким діти охоче ділилися з батьками, медичним персоналом та волонтерами. Часом здавалося, що це не волонтери прийшли ділитися гарним настроєм та ідеями, а сама малеча, бо час із ними швидко спливав...

Усім, хто допомагає і кому допомагаємо, зичимо успіхів, позитиву та гарного настрою!

Наш проєкт триває — приєднуйтесь!

ЗАПРОШУЄМО ОЗНАЙОМИТИСЬ З ВИСТАВКАМИ:

Віртуальні виставки:

«Знати, щоб жити»

(до Всесвітнього дня здоров'я) – з 7 квітня

«Майстри реалістичного і пригодницького роману:

Еміль Золя і Рафаель Сабатіні» – з 13 квітня

«Спогади, обпалені ядерним спалахом...»

(до Дня Чорнобильської трагедії) – з 26 квітня

«Фрішман Микола Михайлович»

(130 років з дня народження відомого педіатра, доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри дитячих хвороб Харківського медичного інституту) – з квітня

З цими та іншими віртуальними виставками пропонуємо ознайомитися на сайті НБ ХНМУ
<http://libr.knmu.edu.ua/>

*Вітаємо співробітників Наукової бібліотеки
з ювілеєм та днем народження
у березні!*

*Гарус Валентину!
Івашову Дар'ю!*

*Белякову Тетяну!
Войтюк Віту!
Капітанову Таліну!
Карпенко Жанну!
Костюкевич Тетяну!
Кравченко Світлану!
Лебтову Олену!
Павленко Тетяну!
Пустиннікову Людмилу!
Решетнікову Ніну!
Повпинець Надію!*

Контакти:

м. Харків,
пр. Науки, 4
тел. (057)7077209
моб. (097)9937709
e-mail: biblio-t@ukr.net

Редакційна колегія:

Киричок І.В. (головний редактор)
Русанова О.А. (відповідальний редактор)
Кустова К.М.
Гаєва Н.Д.
Вороніна Р.В.

